

800 tarinaa Turun historiasta

1900-LUKU

TOM OF FINLAND

19.11.2025 | TOIMITTAJA | KOMMENTOI

Touko Laaksosen sisarenpoika kuvaili enoan mieheksi, joka leikki lasten kanssa, oli seurallinen ja huumorintajuinen, kertoi hauskoja juttuja ja piti hyvästä ruoasta. Hänen luonaan kyläiltiin mielellään Helsingissä käydessä. Kun eno sitten kuoli vuonna 1991, selvisi sukulaisille vasta hautajaisissa hänen ystäväpiirinsä tultua paikalle, että eno olikin kansainvälisesti tunnustettu taiteilija ja homoikoni Tom of Finland. Laaksosen kuolemasta on kulunut lähes 35 vuotta ja hänen taidettaan arvostetaan edelleen. Häntä kutsutaan nykyisin tasa-arvon esitaistelijaksi ja maailmanrauhan lähettilääksi, koska hänen piirtämänsä positiiviset miehet vapauttavat ihmisiä epäluuloista ja fobioista.

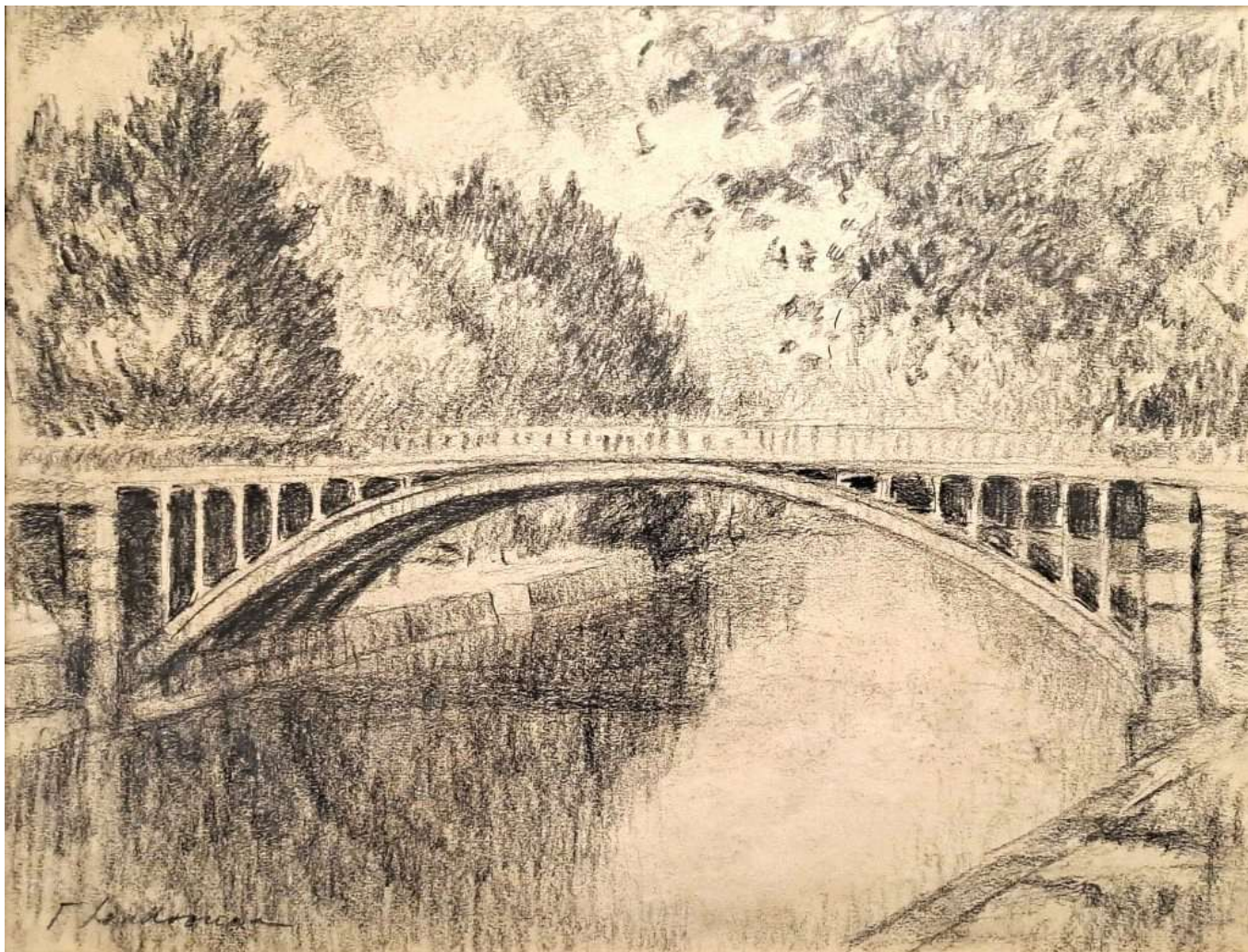
*

Turun kaupunkiin syntyi asutuspainetta 1800-luvulla. Hämeentullin ulkopuolelle syntyi siksi 1800-luvun kuluessa asutusta, jonne muutti pienkäsityöläisiä ja työväestöä. Hämeentullin takaisella maalla pidettiin myös kaksi kertaa vuodessa karjamarkkinat. Esimerkiksi vuonna 1880 Nummenmäellä laskettiin asuvan jo 733 henkeä. Kaarinaan kuulunut Hämeentien alkupää Nummenpakka muistutti kaupunkimaista asutusta jo 1900-luvun alussa ja suuri osa sen asukkaista kävi töissä Turun kaupungissa. Alueet liitettiin Turun kaupunkiin vuoden 1939 alusta.

Kasvava väestö edellytti kouluolojen järjestelemistä. Uudelle Littoisten koulupiirille etsittiin vuosina 1911–1912 oman koulutalon paikkaa ja sellaiseksi valikoitui Kuralan Vähä-Kohmon mailla ollut tontti, joka oli kymmenen metriä korkealla Aurajoen rantatörmällä. Koulun piirustukset valmistuivat 1913 ja koulutyö uudessa rakennuksessa voitiin aloittaa seuraavana vuonna. Tuolloin mäki oli puuton ja koululta näkyi laajalle alueelle Aurajokilaaksossa.

Koulun ensimmäiseksi opettajaksi valittiin Saima Ritalahti. Koulun oppilasmäärän kasvaessa palkattiin elokuusta 1914 kouluun toinen opettaja, Edvin Laaksonen. Saima Ritalahti ja Edvin Laaksonen avioituivat pian ja perustivat perheensä koululle vuosikymmeniksi. Touko Valio Laaksonen syntyi 8. toukokuuta 1920 tähän perheeseen.

Käydessään koulua Ristimäessä Touko Laaksonen ihaili ja seuraili läheisen Kuralan kylän työmiehiä, jotka edustivat hänen mielestään työvaatteissaan todellista miehen mallia. Koulupoika Touko Laaksonen piti piirtämisestä, erityisesti sarjakuvista, ja vanhin hänen tekemänsä sarjakuva on ajalta, jolloin hän oli täyttänyt viisi vuotta. Siinä poika seikkailee kaupungissa ja lopulta isot, vahvat poliisit

Touko Laaksonen varhainen työ Turun Tuomiokirkkosillasta. Veli Pekka Toropaisen kokoelmat.

pelastavat pojan perheineen. Myöhemmin hän piirsikin usein homoeroottisen taiteensa sarjakuvan muotoon. Vuodesta 1935 Touko Laaksonen kulki oppikouluun Turkuun linja-autolla ja löysi univormut. Linja-auton kuljettajat edustivat hänelle samaa miestyyppeä kuin raavaat rengit.

Ylioppilaaksi hän kirjoitti Turussa ja muutti vuonna 1939 Helsinkiin opiskelemaan mainostamista. Laaksonen itsensä mukaan sota-ajan pimennetty Helsinki mahdollisti homoseksuaaliset kokemukset varsinkin puistoissa saksalaisten sotilaiden kanssa. Miehet olivat yksinäisiä ja kaipasivat läheistä kontaktia. Samalla Laaksonen tunnisti itsessään seksuaalisen fiksaation univormuihin, jonka hän oli kokenut jo lapsena.

Tom of Finlandin töitä alettiin julkaista Yhdysvalloissa säännöllisesti ja tämä johti siihen, että hän jätti vuonna 1973 taiteellisen johtajan työnsä suuryrityksessä ja keskittyi ainoastaan omalle taiteelleen. Hän kehitti 1960-luvulla vähitellen hahmon, Kaken, joka seikkaili hänen sarjakuvissaan. Kake lanseerattiin vuonna 1968. Tämä kuvitteellinen hahmo edusti Touko Laaksonen ideaalimiestä. Hän oli komeavartaloinen ja -kasvoinen, reipas ja raju sekä huumorintajuinen. Juuri Kaken kaltaisia miehiä kuvaavat piirrookset siivittivät Tom of Finlandin maailmanmaineeseen ja niistä hänet tunnetaan edelleenkin.

Kun Tom of Finland oli jo maailmalla tunnustettu hahmo, joutuivat Suomen homot vielä pysymään kaapissa. Ruotsin valtakunnan laki vuodelta 1734 ei rangaisut kahden samaa sukupuolta olevan

välisestä suhteesta, vaan teko tuli vasta vuonna 1894 rikosoikeuden piiriin. Teosta voitiin tuomita kahden vuoden vankeuteen, mutta yleensä näin pitkät tuomiot olivat poikkeus. Teko säilyi rikoslaissa vuoteen 1971. Sairausluokituksesta se poistettiin Suomessa vuonna 1981. Näistä syistä Tom of Finland oli tuntematon Suomessa lukuun ottamatta pientä piiriä, joka tiesi hänen taiteensa ja henkilöisyytensä. Kului vielä kymmenen vuotta, ennen kuin Tom of Finland astui kaapista ulos Suomessa.

Veli Pekka Toropainen

Lähteet:

Turun Sanomat 14.11.1915, no 3272B, Sunnuntailiite; *Turun Sanomat* 27.10.1918, no 4184.

Frilander, Aino 2017: Millainen mies löytyy Tom of Finland -kuvien takaa? Touko Laaksosen sisarenpoika avasi kotialbumit HS:lle. *Helsingin Sanomat*. Kulttuuri.

Hooven, Valentine III sa.: *Tom of Finland. A short biography*.

<http://www.tomoffinlandfoundation.org/foundation/touko.html>. Tom of Finland Foundation. Luettu 14.10.2025.

Ikonen, Kimmo 2014: *Sata opetuksen ja oppimisen vuotta. Ristimäen ja Hannunniitun koulujen vaiheita 1914–2014*. Hannunniitun koulu. Turku.

Kalha, Harri 2012: *Tom of Finland. Taidetta seksin vuoksi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1378/Tieto. Hämeenlinna.

Laaksonen, Mika 1993: *Kuralan kylämäen historiallisia vaiheita*. Turun maakuntamuseo/Åbo landskapsmuseum. Monisteita 6. Turku.

Perälä, Tauno 1951: *Turun esikaupunkien historia. Turun esikaupungit ja niiden aiheuttamat probleemat ensimmäiseen maailmansotaan mennessä*. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto. Turku.